

VATAS-POSTI

Jäsenlehti n:o 31, kevät 2026

Vatasten sukuseura ry

LASTENSIVU s. 2

MURHA KIIHTELYSVAARASSA s. 4

NÄLKÄVUODET ILOMANTSISSA s. 5

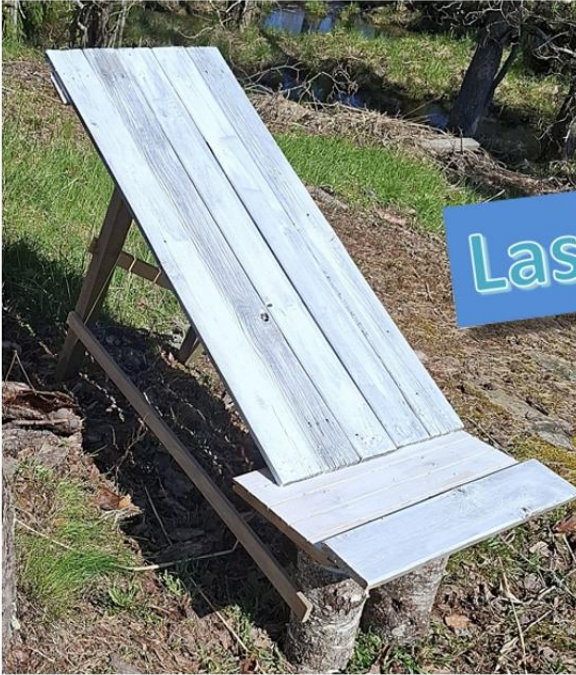
HÄÄT VATALASSA s. 7

TULLAAN TUTUIKSI s. 9

PILKKITARINAA s. 12

IDA KUKKAPURON SUKUPUU s. 15

ELIAS NIKKAROI AURINKOTUOLIN

Lasten sivu!

Tämän hienon aurinkotuolin muotoilija ja rakentaja on Elias Lehto, 9 vuotta. Hän käy englantilaisen koulun kolmatta luokkaa Helsingissä. Elias on Anja ja Anssi Sauran lapsenlapsi.

Mistä sait idean rakentaa tuolin?

Idean nikkarointiin sain koulukaveriltani. Olen myös seurannut hyvin tarkkaan VillaGo-huviloiden ja niiden rantasaunojen, laitureiden ym. rakentamista.

Onko tuolilla ollut käyttöä?

Aurinkotuoli on ollut käytössä viime kesänä. (Auringossa oleskellessa on tärkeätä muistaa käyttää aurinkosuojaa!)

Harrastatko nikkarointia enemmänkin?

Nikkaroinnille ei jää välttämättä kovin paljon aikaa, koska harrastan jalkapalloa ja golfia. Luen myös paljon mm. "Neropatin päiväkirjat"-sarjaa. Parhaillaan luen koulun kirjastosta lainattua "The Wing Singer"-nimistä kirjaa.

Oletko rakentanut jotain muutakin?

Koulun "craft"-tunneilla olemme rakentaneet mm. katapultin ja linnunpöntön.

Onko sinulla jo seuraava projekti tiedossa?

Maalla voisin kesällä yrittää nikkaroida "tavallisen" tuolin/jakkaran ja mummin ehdottaman lavakauluksen kasvimaalle.

Kuvat Anja Saura, kysymykset laati Anneli Saarinen

Vatas-postin tiedotusryhmä: Anneli Saarinen, Jukka Hirvonen, Markku Vatanen, Jouko Vatanen, Mira Vatanen ja Kari Vatanen. Kansien kuvat Anneli Saarinen

Etukansi: Näkymä Koukunjoelle Viitaan Kattilaharjussa. Takakansi: Vatasten vanha lato

Puheenjohtajan terveiset

OMA MAA MUSTIKKA, MUU MAA APPELSIINI

Taisin kirjoittaa viime syksynä, että kaikki hoituu ajallaan. Niin näkyy. Nimittäin näkyy tässä lehdessä. Vielä maaliskuun lopussa oli ainoastaan yksi kirjoitus saatu. Toimittajaakaan ei ollut. Ei näyttänyt hyvältä. Ja mikä lehti tästä tulikaan! Hyviä, mielenkiintoisia juttuja täynnä! Taas se yhteen hiileen puhaltaminen ja halu auttaa tuotti mahtavan tuloksen, kiitos siitä kaikille kirjoittajille! Tosin vieläkin on vastuutoimittajan pesti hakusessa ja juttuja tarvitaan koko ajan, joten ei tässä ihan maaliin olla päästy. Toivottavasti kaikki hoituu ajallaan. Siihen luotan.

Kevät on harppaillut aimo askelin kesää kohti. Ei kauan mene, kun saamme maistella ensimmäisiä kotimaisia mansikoita, nostaa uusia perunoita, ja kun kesä etenee, pääsemme hillasuolle, mustikkametsään ja kuka minnekin halajaa. Toivomme tietysti suotuisia ilmoja ja hyvää marjasatoa. Pelkäämme liikaa kuivuutta, liikaa märkyyttä ja hallaöitä ja tutkailemme mustikan kukkia, ovatko paletuneet, viljasadosta puhumattakaan. Niin pelkäsivät ja katselivat jo esi-isämmekin. Nykyään emme ole kuitenkaan enää niin riippuvaisia ainoastaan oman maamme ruoan tuotannosta kuin 1800-luvulla, jolloin suurina nälkävuosina saattoi menehtyä nälkään huomattava osa kyläläisistä, niin kuin Jouko Vatanen toisaalla lehdessä kirjoittaa. Toivottavasti oman maamme ruoan tuotanto pysyy kuitenkin kestäväällä pohjalla näinäkin levottomina maailman aikoina.

Tulimme maaliskuun lopussa Suomeen muuttolintujen kanssa yhtä aikaa. Kyllä oma koti tuntui taas mukavalta, vaikka ei Espanjassakaan huonoa ollut. Mutta kun asuu muutaman kuukauden talossa, missä ei ole itsestänselvyys, että sulakkeet kestävät kahden kodinkoneen yhtäaikaisen käytön tai sellainenkin arkinen asia kuin imuri ei kuulu

espanjalaisen kodin varustukseen ja ovetkin

aukeavat väärään suuntaan, (panikoin Helsingin lentoasemalla, kun luulin jääneeni jumiin vessaan,

ennen kuin muistin että ollaan Suomessa), niin kyllä kuulkaa oma koti ja Suomi tuntuu ylellisyydeltä. Jopa suomalaista aterimien muotoilua tuli välillä ikävä. Nämä mainitsemani asiat eivät elämää kaada ja pystyy huumorilla ohittamaan, mutta tällaiset jokapäiväiset itsestänselvytydet opettavat olemaan kiitollinen arjen sujumisesta eli ”Kyllä Siperia opettaa”. Niin se opetti Siperiaan karkotetuksi joutuneitakin, heillä ei vain monellakaan ollut enää mahdollisuutta palata parempien olojen pariin, vaikka kotiin kaipasivatkin. Tästäkin on juttua tässä lehdessä.

Mitä jäin kaipaamaan talvikodistani lämmön ja auringon valon lisäksi? Makean makeita, mehukkaita hedelmiä, appelsiineja, mangoja ja muita siellä kasvavia, jotka ovat siellä lämmössä ja auringossa kypsyneet täyteen makuunsa. Silti halusin ja ikävöin mustikoita aamupuuron päälle! Siis niitä metsässä mättään päällä kesäauringossa kypsyneitä sinisiä pallukoita! Onneksi Fuengirolassa on Suomi-kauppoja, joista tuota superfoodia voi ostaa pakasteena.

Joka asiassa on hyviä ja huonoja puolia. Keskitytään ja nautitaan niistä hyvistä, olemme sitten missä tahansa. Mennään istumaan sinne mättäälle metsään tai veden äärelle kivelle, annetaan kesätuulen ja auringon helliä koko mieltämme ja kroppaamme.

Nautinnollista kesää sinulle, Vatas-postin lukija!

Anneli Saarinen

NUOREN ANNAN JÄRKYTTÄVÄ KOHTALO

Lauri Pekanpoika Kiiskinen, Kiihtelysvaaran Heinävaarasta oli pahoinpideltyt herastuomari Eenokki Pitkäsen vaimon Susanna Lukkarisen, sekä varastanut Pitkäsen hevosen. (Susanna Lukkarinen oli Lauri Kiiskisen sukulainen siskonsa kautta.) Noiden rikosten lisäksi Lauri Kiiskinen oli myös murhamies, joka oli tappanut vaimonsa Anna Vatasen 30.lokakuuta 1840.

Kuulusteluissa Lauri Kiiskinen myönsi lyöneensä vaimoan Annaa jo edellispäivänä. Syynä lyömiseen oli ollut se, kun Laurin tullessa päivälliselle, ei ruoka ollut vielä valmista. Hän oli varoittanut siitä Annaa. Seuraavan päivän kauheat tapahtumat olivat Lauri Kiiskisen mukaan sitten edenneet siten, että hän oli murhapäivän aamuna lähtenyt jo aikaisin pilkkomaan puita. Kun hän oli tullut aamiaiselle kello yhdeksän, ei Anna ollut tehnyt vielä aamiaista. Siitä suuttuneena Lauri oli työntänyt Annan istumaan tuoliin ja lyönyt Annaa kaksi kertaa kämmenellä. Heti tämän jälkeen Anna oli poistunut tuvasta ulos, eikä Lauri ollut tiennyt, mihin vaimo oli mennyt. Tuvassa oli tapahtumahetkellä ollut myös pariskunnan lapset, 6-vuotias Anna Stina, 4-vuotias lisakki ja puolitoistavuotias Riitta. Hieman myöhemmin itsellisen vaimo Liisa Nupponen oli tullut sanomaan, että Anna makaa kuolleena navetan lattialla. Kuultuaan Anna Vatasen kuolleen, nimismies Stenius muutaman muun miehen kanssa olivat tulleet pidättämään Lauri Kiiskisen epäiltynä vaimonsa taposta.

Lauria kuulusteltaessa hän itse arveli ja yritti selittää, että ilmeisesti aave oli tainnut Annan kuolemaan. Hän myös vannoi, ettei ollut koskaan ennen lyönyt vaimoan, kuin nyt nämä kaksi kertaa. Kuulustelupöytäkirjassa todetaan, että Lauri Kiiskinen tiedettiin hyväksi ja ripeäksi työmieheksi, hän oli 30-vuotias, lyhyt, mutta tukevarakenteinen, eikä ollenkaan mielenvikainen, joten puheet aaveesta ja murha eivät johtuneet Kiiskisen alentuneesta

mielentilasta. Päätettiin myös, että lapsia kuultaisiin seuraavassa istunnossa ja sitä ennen lääkäri tutkisi vielä Annan ruumiin.

Kiiskinen passitettiin Kuopioon vankilaan.

Tuomio ja karkotus Siperiaan

Vuonna 1842 Lauri Kiiskinen tuomittiin kuolemaan vaimonsa murhasta. Kuolemantuomio muutettiin tuohon aikaan yleensä pakkotyöksi ja karkotukseksi Siperiaan. Näin Kiiskisenkin kohdalla. Hän anoi armoa karkotukseen, mutta siihen ei suostuttu. Niinpä Lauri Pekanpoika Kiiskinen kuljetettiin 1842 Viipurin kautta Irkutskiin Venäjälle.

Ilman äitiä ja isää

Lapset Anna Stina, lisakki ja Riitta olivat nyt ilman äitiä ja isää. Heti Annan kuoleman jälkeen Annan isä Olli Vatanen Heinävaarasta otti lapset turvaan, mutta jo helmikuussa 1841 Juho Lukkarinen Kontiolahden Paiholasta sitoutui ottamaan lapset neljäksi vuodeksi elätettäväkseen. Juho Lukkarinen oli murhasta tuomitun Lauri Kiiskisen siskon, Stinan aviomies eli lasten tädin puoliso. Ensiksi isoisä Olli ei olisi halunnut luopua lapsista, mutta kun Lukkarinen kovasti tähdensi, ettei hänellä olisi mitään velvollisuuksia lasten elättämiseen tuona aikana, niin Olli Vatanen oli suostunut tekemään sopimuksen. Korvaukseksi Juho Lukkarinen sai kaiken Lauri Kiiskiseltä jääneen omaisuuden, johon kuului kaksi emakkoa, kaksi lammasta, seitsemän lampaan nahkaa, maitoastioita ja kankaita. Näin orvot sisarukset muuttivat tätinsä perheeseen, missä ennestään oli jo neljä lasta.

Kiistaa elatuksesta

Jostain syystä Juho Lukkarinen palautti lapset takaisin Olli Vataselle jo kolmen vuoden ja kahden kuukauden kuluttua. Olli Vatanen vei asian käräjille,

koska Juho Lukkarinen oli rikkonut sopimuksen elättää lapset neljä vuotta.

Olli katsoi, että Juhon oli maksettava hänelle takaisin korvausta tuon jäljelle jääneen kymmenen kuukauden edestä.

Nainen nimeltä Riitta Koponen, joka oli asunut vastaajan luona tuolloin, oli todistajana. Riitta todisti Juho Lukkarisen kertoneen hänelle, että oli sitoutunut elättämään lapset neljän vuoden ajan ja saanut niistä korvaukseksi Lauri Kiiskisen omaisuuden. Riitta oli myös nähnyt, kun Juho oli vienyt lapset kolmen vuoden ja kahden kuukauden jälkeen takaisin Olli Vataselle.

Juho Lukkarinen tuomittiin maksamaan Olli Vataselle kymmenen kuukauden edestä elatuskorvausta lapsista, mikä teki 24 ruplaa hopeaa sekä sen lisäksi Ollin oikeudenkäyntikulut. Juho maksoikin 36 hopea ruplaa ilman valituksia.

Näin lapset muuttivat takaisin Heinävaaraan. Isoisä Olli Vatanen oli silloin jo lähes 70-vuotias. Heinävaarassa asui kuitenkin hänen lapsistaan Martti Vatanen ja Maria Kettunen perheensä kanssa sekä äiti-Annan serkun perheet Kristiina Vatanen ja Antti Väänänen sekä Anna Vatanen ja Juho Kettunen. Rippikirja ei kerro, mikä näistä perheistä heistä huolehti, mutta joka tapauksessa he saivat kodin sukulaisten luota. Lapset mainitaan talossa numero ”Heinävaara 14” rippikirjassa vielä 1853.

Murhattu perheenäiti Anna Vatanen oli syntynyt 27.3.1811, hän oli Olli Vatasen ja Anna Eskelisen tytär Heinävaarasta. Hän oli kaksoissisko veljensä Paavon kanssa. Hänet vihittiin Lauri Kiiskisen kanssa 2.6.1833. Kuollessaan hän oli 29-vuotias. Annan perhe löytyy sukukirjasta taulusta 545 ja 563.

Lauri Pekanpoika Kiiskinen oli syntynyt 1.9.1808 Kontiolahden Paiholassa. Siperiaan Irkutskiin hänet vietiin 1842. Hän oli paennut Nishnekariskin kullanhuuhtamosta 1845 ja saatu kiinni ja ruuskittu.

Hän oli Nertšinskin alueella kullanhuuhtamo Schilkinskissä vielä vuonna 1855, jonka jälkeen hänen on onnistunut taas paeta, eikä häntä ole enää saatu kiinni ja hänen jälkensä häipyvät Siperian suureen taigaan.

Lähteitä: mm. Kiihtelysvaara, Heinävaara RK 1828-1840; RK Heinävaara14 1840-1853; Heinävaara lastenkirja 1820-1845; RK Kontiolahti, Paihola 1809-1811 ja RK 1834-44; Karjalan alinen tuomiokunta vars.as 1840-1840 KOsivu a:56 1385-1386; sekä KOa:25 1844-44 s.886

SIPERIAAN KARKOTETUT

”Siperiasta voi paeta, Kakolasta ei” (erään vangin vastaus Matilda Wredelle)

Suomesta lähetettiin 1800-luvulla yli 3000 vankia Siperiaan. Suurin syy karkotuksiin oli kuolemanrangaistuksen muuttaminen elinkautiseen vankeuteen, mikä aiheutti vankiloiden täyttymisen Suomessa. Sen lisäksi vankilan olot esim. Viaporissa olivat erittäin surkeat ja monet vangit anoivat itse karkotusta Siperiaan, minkä ajateltiin olevan parempi vaihtoehto. Tähän yleensä suostuttiin.

Siperiassa vankien olot eivät suinkaan olleet paremmat kuin Suomen vankiloissa. Jo matka Siperiaan koitui usealle vangille kohtalokkaaksi. Matka, 7000 kilometriä tehtiin alkuvuosina jalkaisin. Joka 20.vanki menehtyi, useat sairastuivat tauteihin ja olivat työkyvyttömiä, kun pääsivät perille. Myöhemmin viranomaiset huomasivat, että oli hyödyllisempää, että vangit olisivat työkykyisiä ja hyvässä kunnossa saapuessaan rangaistuspaikkoihin. Matkaa alettiin teemmään hevoskärryillä ja veneillä, talvisin reellä. Matka oli siltikin pitkä ja saattoi kestää 2 vuotta. Elinkautiseen vankeuteen tuomitut, vaarallisimmat vangit vietiin Itä-Siperiaan Baikäljärven itäpuolelle Nertšinskin kaivokseen.

Nertsinsk oli tunnettu epäinhimillisistä oloistaan ja kesäisin tapahtuneista vankien joukkopaoista. Vankeja käytettiin työvoimana hopea-, lyijy- ja kultakaivoksissa, valimoissa, viina- ja suolatehtaissa sekä erilaisissa rakennus- ja aputöissä. Elinkautisvangin rangaistus oli 20 vuotta. Vain harvan tiedetään selvinneen raskaasta pakkotyöstä tuon ajan.

Vangeilta ajeltiin puoli päätä kaljuiksi mahdollisen pakoyrityksen estämiseksi. Lisäksi osalla oli vielä raskaat kahleet. Jos vanki saatiin kiinni paosta, hänet ruoskittiin ja häneen kytkettiin kahleitten lisäksi pienet puukärret, mitä hän joutui raahaamaan mukanaan merkiksi siitä, että oli yrittänyt karata.

Heidän ihoonsa painettiin myös leima, mikä vaikeutti pakomatalla piiloutumista.

Tästä huolimatta pakoyrityksiä sattui kaiken aikaa.

Kielitieteilijä M. A. Castren teki tutkimusmatkoja Siperiaan ja kävi myös Nertsinskissä missä tapasi suomalaisia pakkotyöläisiä. Sieltä hän lähetti kirjeen Suomeen, missä kuvasi suomalaisten kaipuuta kotimaahansa. "Uskonnollisen huollon puuttumisen ohella rakkaan synnyinseudun alituinen kalvava kaipuu tekee Siperian suomalaisvangin aseman ylen surkuteltavaksi. Jokainen suomalainen rikollinen olisi valmis vaihtamaan Nertsinskin Viaporiin vain saadakseen hengittää kotimaan ilmaa, vaikka Siperiassa olot ovat muuten joka suhteessa paremmat kuin vankilassa. Rikollisten omien sanojen mukaan juuri isänmaan, ystävien ja sukulaisten kaipuu on oleellisesti vaikuttanut siihen, että heidän ennen raju ja murhanhaluinen mielensä on tullut kesyksi ja kaihoisaksi. Tämä syvä kaipaus vie suomalaiset ennenaikaiseen hautaan Nertsinskin kaivoksilla. Lukuisista Nertsinskiin lähetetyistä suomalaisista on yksi ainoa, eräs Ekman, pysynyt hengissä koko 20 vuotisen rangaistusaikansa.

Muut ovat joko sortuneet surunsa uhreina tai lähteneet karkumatkalle kohti kaivattua kotia ja hävinneet jäljettömiin pitkällä taipaleella. Ehkäpä ilmastoon ja ravintoon tottumattomuuskin osaltaan on omiaan lyhentämään suomalaisvangin elämänlantaa".

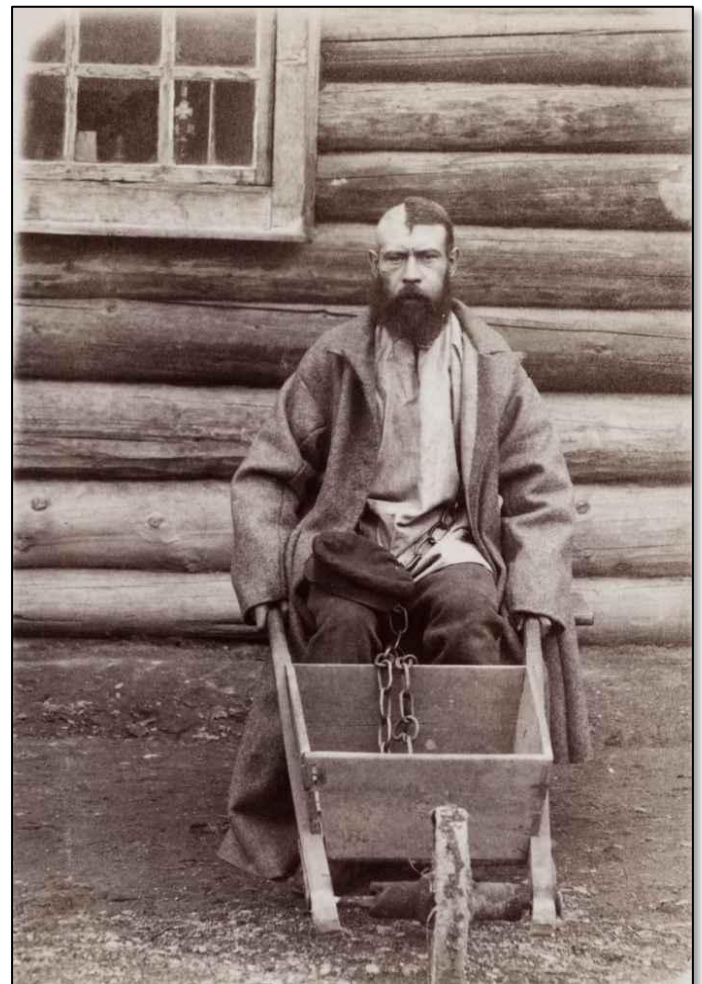
Karkotukset Siperiaan loppuivat 1900-luvun alussa. Mutta he, jotka sinne olivat karkotettu, eivät palanneet.

lähde:

Alpo Juntunen (1983): Suomalaisten karkottaminen Siperiaan autonomian aikana ja karkotetut Siperiassa

kuva: Oletettavasti venäläinen vanki Siperiassa.

Kuva: Carl Jahn, museovirasto

HÄÄT KARVASALMEN VATALASSA

Markku Vatanen muistelee isänsä kertomaa

Joskus kauan sitten oli häät Vatalassa. Vatalan veljekset olivat juhlatuulella. Häävieraita oli paljon, mutta ei ollut soittajaa. Sitä kuitenkin kaivattiin. Vatalan veljekset menivät ulos ja heittivät korjareen talon ikkunasta sisään.

Vanha isäntä tuumasi, että sieltähän se viulu tuli.

Pojat viskasivat perään vielä reen aisan. Tähän isäntä taas tuumasi, että sieltähän se rokakin tuli perästä.

Tarina ei kerro, saatiinko oikea soittaja, miten juhlat tuosta jatkuivat vai loppuiko lystin pito tähän.

Selityksiä:

Korjareki on ajelureki, minkä takalaita on korvattu selkänojalla.

Roka on viulun jousi.

Vatasen koko perhe muutti Hernejärveltä Vatalan taloon 1920-luvun lopulla. Henkilöt vasemmalla Liinu ja Heta. Vanhaemäntä Riikka, vaimo Anna-Reetta ja isäntä Kasper.

MITEN VATASET SELVIYTYIVÄT NÄLKÄVUOSISTA 1866–1868

Päivittäisen kävelylenkin varrella sijaitsee Ilomantsissa Mustanmäen vanha hautausmaa, joka on yksi kohde Ilomantsin kulttuuripolulla. Poikkesin lukemaan infotaulua, jossa kerrotaan nälkävuosien tapahtumista.

Vuonna 1868 joka kahdeksas ilomantsilainen kuoli, yhteensä heitä oli 1484. Heräsi kysymys, montako Vatasta on kuollut tuona aikana. Siihen aikaan Tuupovaara, jossa on paljon Vatasia, on kuulunut Ilomantsiin. Todennäköisesti Tuupovaarassa kuolleet on silloin haudattu Suvensaaren hautausmaalle.

Tästä ajatuksesta piti aloittaa pieni tutkimus ja selata Ilomantsin kirkonkirjoista kuolleitten luettelo noilta kolmelta vuodelta ja etsiä sieltä kaikki Vataset, jotka ovat menehtyneet tuona aikana. Ajattelin että tästä voi tulla pitkä luettelo, oli positiivinen yllätys, kun löytyi vain neljä Vatasta kolmen vuoden ajalta.

Kuolleet:

21.03.1868 Kaisa Vatanen 71 v. Konnunniemi. Vesipöhö

02.04.1868 Maria Vatanen 63 v. Huhus 2. Vesipöhö
2 02.04.1868 Kaisa Vatanen 68 v. Eimisjärvi. Lavantauti

08.04.1868 Anna Vatanen 39 v. Luostarinvaaara 5. Punatauti

Mustanmäen infotaulu kertoo tuosta vaikeasta ajasta näin:

Nälkävuodet 1866–1868 Mustanmäen hautausmaa tunnetaan erityisesti ankarina pulavuosina kuolleiden viimeisenä leposijana. Nälänhätä paheni vähitellen, useiden vuosien aikana. Elokuussa 1862 halla vei sadon monissa Suomen pitäjissä. Sateiden vuoksi kaskeamaan ei päästy juuri lainkaan v.1864, ja ankara halla vei perunat. Myös syksy oli huono, satoi lakkaamatta 3 viikkoa. Eläimille ei saatu rehua. "Nälkä tulee ensin navettaan, ja sieltä tupaan", tiesivät vanhat ihmiset sanoa.

Myös kevät 1865 oli kummallinen: "Talvi ei tahtonut lähteä". Varsinaiset nälänhädän merkit ilmestyivät talvella 1866. Myös vuosi 1867 oli kylmä. Kesän tulo viivästyi. Halla vei marjat ja sienet. Ilomantsin nimismies Oscar Lindegrèn kirjoitti kruununvoudille

ja varoitti Ilomantsia uhkaavasta nälänhädästä.

Köyhä kansa lähti kerjuulle ja taudit levisivät. Köyhiä neuvottiin jauhamaan jäkälää viljan sekaan, jos viljaa vielä oli.

Erytyisen ankara oli kevättalvi 1868. Tammikuussa elintarvikkeet olivat lopussa. Aikalaiskuvausten mukaan olkia ja sammalta syötiin yleisesti. Joka kahdeksas ilomantsilainen kuoli. Neljän kuukauden aikana kuoli Ilomantsin ev.lut. seurakunnassa 860 henkeä ja ortodoksisessa seurakunnassa 355 henkeä. Kaikkiaan tuona vuonna haudattiin 1484 ilomantsilaista. Kaikkiaan Suomessa kuoli noin 180000 henkeä eli yli yhdeksän prosenttia koko väestöstä.

Vainajat oli saatava hautaan. Arkuksi riitti neljä lautaa, jotka sidottiin vainajan ympärille. Ruumiit vietiin tien varteen, josta ne toimitettiin nopeasti haudattaviksi. Joukkohaudoista ovat vieläkin merkinä pitkäköt painanteet eri puolilla Mustanmäen hautausmaata.

Vuoden 1868 kesä oli sadon kannalta erinomainen. Elämä alkoi voittaa. Merkittävin kuolinsyy oli kulkutauti, jota kutsuttiin nimellä tyfus. Se oli yhdistelmä lavantautia, pilkkukuumetta, punatautia ja influenssaa. Huono ravinto vei vastustuskyvyn. Kerjäläiset levittivät tautia talosta taloon.

Vuosien 1866–1868 pulavuosia on tutkittu paljon 2000-luvulla. Nykytutkimuksen mukaan katovuodet johtuivat ennen kaikkea yhteiskunnallisesta epätasa-arvosta. Valtiovalta oli välinpitämätön, eikä toiminut riittävän tehokkaasti nälänhädän torjumiseksi. Viljaostot naapurimaista olivat riittämättömät. Kansalaisten tuloerot olivat valtavat, ja toimeentulon kannalta välttämättömät työt jakautuivat erittäin epätasaisesti.

On silloin eletty vaikeita aikoja, toivottavasti tällaiset tapahtumat eivät ole mahdollisia nykyaikana, vaikka maailmantilanne on epävaka. Toivottavasti kotimainen ruuantuotanto pysyy mahdollisimman korkealla tasolla, jotta kaikille riittää kotimaista ruokaa. Omavarainen tuotanto takaa ruuan saatavuuden myös kriisitilanteissa.

Jouko Vatanen

TULLAAN TUTUKSI

Kerimäen Vatasia ollaan.

Koska en pyri mihinkään, enkä pyyvä mittään, voin kai vähän esitellä itseäni ja sukuani seuran jäsenille. Ilokseni huomasin, että seuran hallitukseen on valittu lähes tuttuja ihmisiä. Mira Vatanen ja Markus Vatanen ovat serkkuni Arton lapsia ja setäni Veikon lapsenlapsia. Veikko oli minun kummisetäni ja monivuotinen kalakaveri. Ansaitsisi oman tarinansa, ehkä joku sen tekeekin.

Olen Reijo Urpo Vatanen

syntynyt 12.01.1946 Kumpurannassa

Pataharjun toisinaanajattelijaksikin joskus mainittu.

Pituus n. 175 cm, paino n. 100 kg vaaleat hiukset, siniset silmät

Aiemmin autonasentaja, sitten koneasentaja, nyt eläkkeensaaja.

Olen naimisissa, vaimoni Irja ja minut ”pastoroitiin” n.56 vuotta sitten. Meillä on 3 aikuista lasta ja yksi lapsenlapsi, hänkin jo yli 20-vuotias.

Äiti oli ilmavalvontalottana Kumpurannan Kallunmäellä. Isä, olisiko ollut lomalla armeijan hommista, tai heti sodan jälkeen muuten vaan tansseissa Kumpurannan seurantalolla, ensikosketus siellä. Jatkosta ennen naimisiin menoa en tiedä.

Jotakin sentään voi päätellä. Heidät vihittiin 2.6.1945 ja minä synnyin 12.1.1946, joten kokeiltu on sitäkin hommaa ennen lopullisia ”kauppoja”. Liekö ollut ihan ”pupu ja paukku tuuria”, vai jo perheen perustamista tositaroituksella.

Isäni Heikki Olavi Vatanen s.1919, k.1981 on syntynyt Kumpurannassa, Puntu-sentien varressa olevaan mökkiin, Vatala nimiselle pientilalle. Peltoa ja metsää oli muutama hehtaari.

Isoisä Antti kuoli isän ollessa 7-vuotias.

Siitä tuli monenlaisia ongelmia. Tila vietiin vääryydellä, (muka maksa-mattomista huom! kirkollisveroista), perhe hajotettiin eri taloihin, tuli siis ”ajolähtö”. Nuoruus meni renkinä taloissa ja sitten vietiin sotaan.

5 vuotta kului sotieissa, haavoittuikin siellä. Sitten koitti perheen perustaminen, ei ollut helppoa sekään, koti paloi heti alkuun. Uusi rakennettiin tilalle, mutta lähtö tuli siitäkin. Porukassa asuminen myös perheen perustaneen veljen, Veikon kanssa ei onnistunut. Ihan tilanpuute lienee ollut pääsyy. Taas piti rakentaa talo, nyt Anttolaan, oma koti! Sitten n.23 vuotta kovaa työtä kirvesmiehenä rakennuksilla, pari vuotta eläkkeellä ja keuhkosityöpä palkaksi. Silmä sammui syksyllä -81, 62-vuotiaana. Paremminkin olisi voinut mennä. Ehkäpä parhaita hetkiä oli 1964, kun oli velaton talo, kunto kohtalainen, lapset jo vähän isompia ja jopa uusi auto. Tehtiin kyläreissuja, työtä riitti ja ansiotkin ylimmillään.

Antti pappa, isäni isä, kuoli, 52-vuotiaana v.1926, siis paljon ennen syntymääni, joten kaikki on kuultua. Ja sitäkään ei paljoa ole. Sen olen kuullut, että hän oli menettänyt toisen jalkansa 1. maailmansodassa ja sen takia joutui liikkumaan paljon ratsain. Se mihin hän kuoli, on unohtunut, jos lienen asiaa koskaan kuullutkaan.

Isänäiti Henriika, os. Kautonen on jäänyt minulle täysin tuntemattomaksi, mitään hänestä kertovaa ei ole mielessäni. Hän eli 51-vuotiaaksi. Heillä oli 6 lasta.

Äitini Elsa Annikki Vatasen s.1921 k.1998, perhe on Kerimäen kunnan Tihviin kylästä ja asui pientilalla, joka tietojeni mukaan on ollut pappilan torppa. Isoisäni Paavo on siis ollut torppari, ja papan lisäksi ainakin vanhin enoni Eemil on tehnyt ”possakkapäiviä” pappilassa. Kun torpparilaki kumottiin, oli mahdollista lunastaa torppa itselleen,

valtio antoi jopa ”halpaa” lainaa pitkällä maksuajalla tarkoitusta varten. Niin lienee käynyt tässäkin tapauksessa.

Paavo pappa, äidinisä oli jo vanha, lähes 70 v. Ja minä 6–7 v., kun tutustuin häneen. Kanssakäymisen yksityiskohtia ei enää tule mieleen. Alitajuisesti muistelen, että heinäpellolla hän laittoi minut kantamaan ”tappeja”, jotka pantiin seipäissä oleviin reikiin. Sitten iski muistinmenetys, hänestä tuli ”vahittava”. Jonkun täytyi olla koko ajan, yötä päivää toppuuttelemassa papan menohaluja ja hoivaamassa muissakin asioissa. Naispuoliset jälkeläiset hoitivat hommaa jonkin aikaa, sitten hänet toimitettiin kunnalliskotiin. Siellä ”hoito” olikin hyvää, henki lähti lyhyessä ajassa. Sen aikuinen kunnanlääkäri ei ”rauhottavien” lääkkeiden

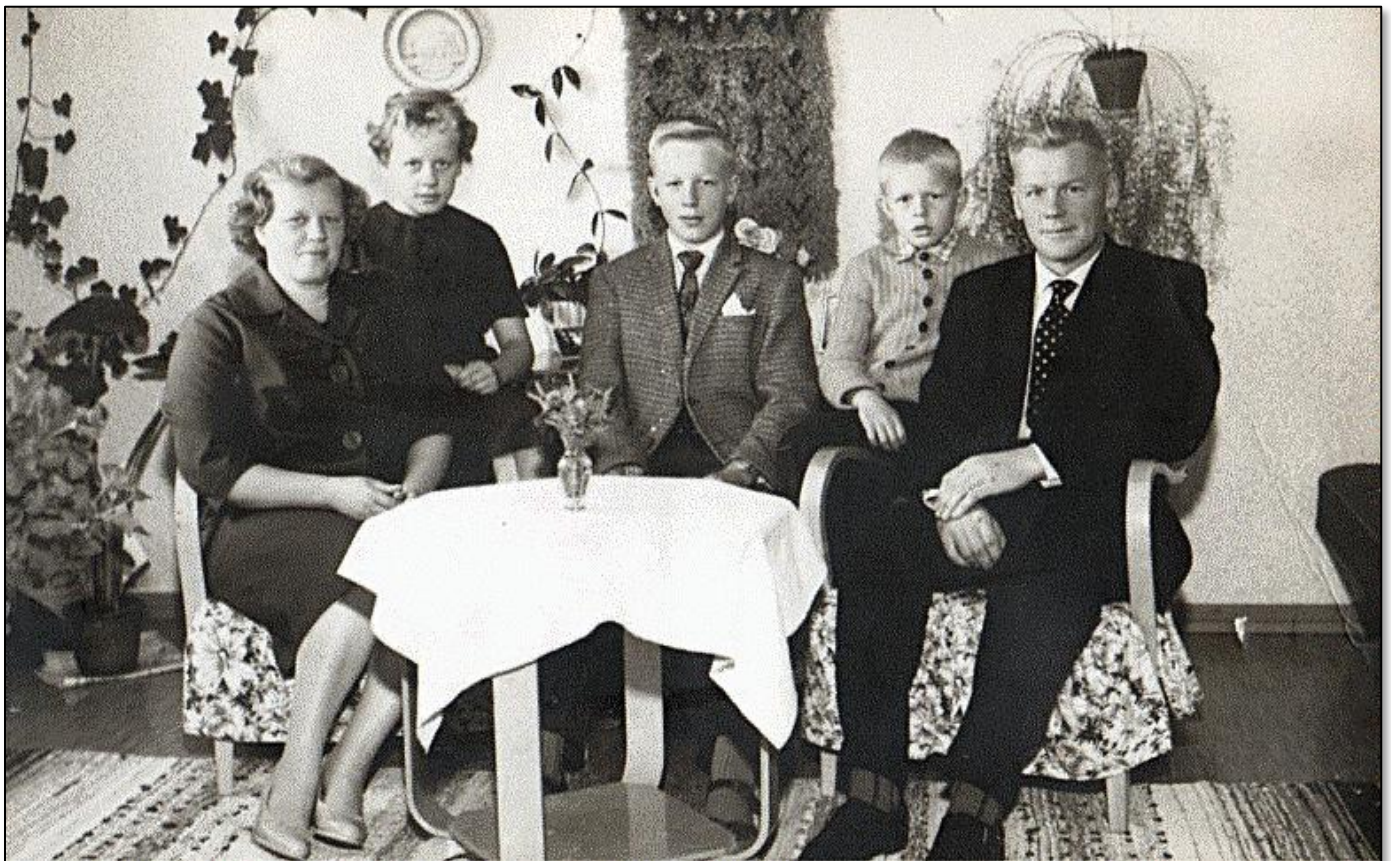
kanssa nuukaillut. Paavo pappa eli 74 vuotta.

Äidinäiti Helmi ”mamma”, os. Vatanen, eli 75-vuotiaaksi, hän kuoli 1969, joten lähes kaikki lapsenlapsetkin olivat jo syntyneet. Niinpä paikkaa kutsuttiinkin ”mamma-laksi”, hänen aikanaan ja senkin jälkeen.

Lempeä valkotukkainen pulska mummo, rasvapatteja päässä. Ainakin pari joulu-aattoilta vietettiin koko suvun kesken ”mammalassa”. Heille syntyi 9 lasta, joten äidilläni oli 8 sisarusta.

Siinäpä lyhyesti tuota historiapuolta, muistoja ihmisistä ja tapahtumista löytyy myöskin, nyt kun vielä muisti pelaa. Niistä kerron joskus myöhemmin.

Reijo Vatanen

Perhekuva 50-luvulta. Äiti Elsa, sisko Tuula, minä Reijo, veli Rauno ja isä Heikki.

TULLAAN TUTUKSI, on uusi palsta, missä eri sukuhaarojen henkilöt voivat esittäytyä ja kertoa itsestään ja sukujuuristaan. Oletko sinä seuraava? Lähetä postia tai vinkkaa haastateltavasta jollekin tiedotusryhmässä.

HALLITUKSEN KOKOUKSIA

Syksyn sukkokokouksessa Kolilla valittiin uusi hallitus. **Järjestäytymiskokouksen pidimme myöhemmin** syksyllä Siilinjärvellä kylpylä-hotelli Kunnanpaikassa.

Jo Kolin kokouksessa varapuheenjohtajaksi valittu Markus Vatanen lupautui toimimaan myös sihteerinä hallituksen kokouksissa.

Pekka K Vatanen luopui Kolin kokouksessa hallituspaikasta, mutta lupautui taloudenhoitajaksi seuraavaksi kahdeksi vuodeksi, mikä oli meille suuri helpotus.

Mira Vatanen vastaa kotisivujen päivityksestä.

Jouko Vatanen ja Markku Vatanen liittyivät tiedotusporukkaan. Jouko on myös yksi Vatasten sukututkijoista. Tällä kertaa harmillisesti emme ehtineet käyttää Kunnanpaikan tarjoamia virkistysmahdollisuuksia, mutta muuten kyllä virkistyimme toistemme seurassa.

Teams-kokous maaliskuussa

Maaliskuun lopulla hallitus piti teams-kokouksen, missä tarkasteltiin viimevuoden tilit ja tase. Totesimme, että sukuseurallamme ei ole tällä hetkellä mitään hätää taloudellisesti. Pyrimme käyttämään rahoja harkiten, mutta säästääkään ei tarvitse

mm. DNA- sukututkimukseen voimme käyttää varoja, mikäli tarvetta ilmenee.

Sukututkimuksen tilanteesta ja Vatas-postin toimittamisesta kävimme pitkää keskustelua. Vatas-postille ei ole löytynyt uutta vastuutoimittajaa.

Mietimme myös, mikä olisi tietoturvan kannalta paras tapa toimia uudempien sukutietojen kanssa.

Vataset-sukukirja1:stä on enää muutama kappale myymättä. Miten sen jälkeen jaamme keräämämme tiedon?

Seuraava hallituksen kokous on syyskuun alussa. Mikäli teillä jäsenillä on joku asia, mitä haluaisitte hallituksen käsittelevän, ottakaa yhteyttä johonkin hallituksen jäseneseen.

HALLITUKSEN OSOITETIEDOT LÖYDÄT SUKUSEURAN KOTISIVUILTA OSOITTEESTA www.vataset.fi

PILKKITARINAA: SUKSI EI LUISTA, SUKUVIKAKO?

Tämän talven pilkkikisat on jääneet meikäläiseltä vähiin. Syynä oli upottavat ns. "rämpimiskelit" tammi-helmikuussa. Nyt olisi jo hyvät kelit, mutta ei saa helposti lähdettyä, koska jalka ei nouse, eikä henki kulje entiseen malliin.

Eilen olin kuitenkin Anttolan seudun kyläyhdistyksen pilkkikisoissa. Meidän "perheestä" oli hyvä edustus, 6 henkilöä. Se oli yli 10 % koko osallistujamäärästä, n.40:stä osallistujasta. Sinänsä huono juttu, aiemmin on ollut paljon enemmän kyläläisiä kisaamassa, parhaina vuosina yli 60 henkilöä.

Toivottavasti ilmiö oli väliaikainen, ehkä satumien summa. Joku tosin on maininnut syyksi senkin, ettei viitsi häppeemään tulla, kun Vataset kuitenkin aina voittaa. Ja jos joskus niin käykin eihän siinä silloin huonolle häviä, joten häpeämistä ei pitäisi olla.

Kaikille oli kisan jälkeen tarjolla hyvää hernekeittoa tykötarpeineen ja muffinssikahvit päälle. Kaikki pilkkijät myös palkittiin.

Itse toimin Tyttärenpojan Petun, (ainoa lapsi kisassa), avustajana, hän on vasta 7-vuotias. Reiän teko ja kalan irrotus vaativat vielä apuvoimaa, muuten homma jo käy oikein hyvin. Saalis oli komeat 480 g, 15 ahventa.

Petu isoisänsä Reijon kanssa

Koska oltiin aika lähellä lähtörantaa, kävi Petu välillä lämmittelemässä ja syömässä. Sinä aikana ehdin vedellä itsekkin jonkun ahvenen, 25 kpl/ 880 g.

Kisan voitti, kukapas muukaan, "meijän Heikki", saalis vaatimattomat vähän yli 10 kg! Toiseksi tullee oli 3700 g! Jarnolla ei oikein natsannut, hän jäi peräti viidenneksi 2700 g saaliillaan. Edellisenä päivänä Jarno oli Savonlinnan mestaruuskisassa 4:s. Tulos yli 4800 g (Heikki ei ollut em.kisassa mukana, vaan Joensuussa maajoukkuekarsinnoissa).

Joten, reilusti yksinkertaistaen, Anttolan mestaruus on vaikeampi saavuttaa, kuin Savonlinnan mestaruus! Nyt on sitten meikäläisellä paikat kipeänä, kairasin parikymmentä reikää, käsivarsia särkee, kävelin ehkä n.800m ja jalkoja "pakottaa". Rintaan ei kuitenkaan pistä ja v....taakin vain vähän, joten hätäkös tässä.

Jk. Jutussa mainittu Petu eli Petrus Vatanen on nyt 20-vuotias ja voittanut 7 suomenmestaruutta pilkki- ja laituripilkkikisoissa. Piirinmestaruuksia ym. menestystä lisäksi. Ei ole menneet opit hukkaan!

Reijo Vatanen

Petu ja Reijon poika Jarno Vatanen

AJASTA IKUISUUTEEN

Ritva Irena Tuulikki Vatanen os. Härkönen

Syntyi 22.12.1944 Kuopiossa ja kuoli 24.2.2026 Joensuussa.
Hännet siunattiin haudan lepoon Kiihtelysvaaran uudessa kirkossa 1.4.2026.

Mustamäen hautausmaan portti Iloimantsissa. Kuva Jouko Vatanen

BONGAATKO VATASEN LEHDESTÄ

Mikäli näet lehdessä kerrottavan Vatasista, niin lähetä leike **Liisa Kuposelle**. Hän kerää seuran arkistoon lehtileikkeitä Vatasen suvusta. Leikkeen tai kopion siitä voit lähettää osoitteeseen Pekkalanankatu 28, 83500 OUTOKUMPU, tai sähköpostiin liisa.koponen@outlook.com. Voit myös soittaa Liisalle p. **040 5459472**

MUISTA MAKSAA JÄSENMAKSU!

Jäsenmaksu on **20 €** ja saman talouden perheenjäseneltä **5 €**. Jäsenmaksut maksetaan Vatasten sukuseura ry:n tilille: Vaara-Karjalan Osuuspankki **FI19 5047 0720 0361 48**.

Taloudenhoitaja Pekka K. Vataselta voi tarvittaessa kysyä maksutilanteesta.

Jäsenmaksun voi halutessaan maksaa myös 10-vuodeksi kerralla, jolloin se on 200 € ja perheenjäseneltä 50 €. Laitathan viestikenttään vuoden, jota maksu koskee, nimesi ja osoitetietosi. **Kiitos!**

SISARUUKSIA

Yrjö Kukkapuro (1933–2025) kertoi meille elämänsä vaiheista ja työstään Vatasten syyskokouksessa kymmenen vuotta sitten eli 2016. Kiihtelysvaaran kirkolla oleva Paavo Vatasen (1817–1857) hautakivi oli herättänyt hänen kiinnostuksensa – tuossahan on äidin sukulainen! Yrjö päätyi Kiihtelysvaaran kirkolle hiukan mutkan kautta. Hänen isovanhempansa olivat muuttaneet Ilomantsista Kiihtelysvaaraan ja sieltä Rääpyän kylään Pietariin ja edelleen Viipurin maalaiskunnan Aution kylään, jossa Yrjön äiti Eeva Vatanen oli syntynyt. Eevan poika valmistui sisustusarkkitehdiksi ja yleni Taideteollisen Korkeakoulun (nykyisin Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu) professoriksi ja rehtoriksi. Hän suunnitteli lähinnä huonekaluja, jotka voittivat palkintoja kansainvälisissä näyttelyissä (Isa Kukkapuro Enbom, 2023: Yrjö Kukkapuro. Elämä ja teot. - Dodo Oy). Yrjö Kukkapuron elämäntyöstä kertova studiomuseo avataan tänä (2026) vuonna.

Yrjön vaimo Irmeli oli taidegraafikko. He rakennuttivat vuonna 1968 Kauniaisiin ateljeen, josta tuli myös heidän tyttärensä Isan koti. Yrjö ja Irmeli tekivät töitä ja asuivat kotona, joten yksinhuoltajan Isan tyttären Idan hoito oli helposti ratkaistavissa isovanhempien luona. Isa joutui muotisuunnittelijan työnsä vuoksi matkustelemaan paljon. Isoäiti Irmeli huolehti Idan arjesta ja isoisä Yrjö leikitti ja järjesti retkiä. Ida joutui koulussa tehtävän eteen, joka osoittautui yllättävän vaikeaksi: oli piirrettävä sukupuu. Siis samaa sukupolvea kuvaavia vaakasuoria viivoja ja pystyviivoja, jotka johtavat isovanhemmista vanhempiin ja heidän

kauttaan lapsiin. Ida Kukkapuro on kirjoittanut sukupuustaan ja sisarussuhteista yleisemminkin kirjan nimeltä ”Sisaruuksia” (2025) S & S, josta oheinen sukupuu on poimittu. Sen ymmärtäminen vaatii selitystä.

Alhaalla samalla tasolla ovat äiti, maamo ja isoisä (Isa, Irmeli ja Yrjö Kukkapuro). Irmeli ja Yrjö olivat adoptoineet Idan, joten hän on äitinsä Isan sisko. Siitä ylös johtaa viiva, jossa ovat minä ja Matti (Ida ja hänen miehensä) ja oksalla lapset Emil ja Tim. Kuusivuotiaana Ida kuuli, että hänellä on isänsä puolelta kolme sisarusta: Anton, Maria ja Olli. He, ja heidän lapsensa ovat sukupuussa ylimpänä. Alimpana taas ovat Isan poika Erik ja hänen kasvattisiskonsa Lilian. Ida on adoption kautta myös heidän tätinsä, sillä hänhän on äitinsä sisko. Kuvassa on lisäksi muitakin, mutta yhtä kaikki kuvasta riittää aineistoa Vatasten Tuupovaaran ja Tohmajärven sukuhaaran täydentämiseen. Yrjön äiti Eeva on taulussa 1325 Vatasten sukukirja 1:ssä.

Ida on samalla ainoa lapsi ja yksi kuudesta sisaruksesta. Kirjassaan hän korostaa, että sisaruus on pitkäaikaisin ihmissuhde, pitempi kuin suhde vanhempiin. Sisaruutta ei solmita eikä siitä voi erota. Sisaruus on itsestään selvää; se pitää sisällään ristiriitoja, mutta myös iloa. Hyvinvointi on yhteydessä hyviin sisarussuhteisiin. Kaikki suhteet eivät ole hyviä, mutta ne, jotka ovat, parantavat vanhojen ihmisten mielialaa, terveyttä ja tyytyväisyyttä elämään. Niin sanotut uusperheet järkyttävät tätä suhdetta. Kirjassaan Ida pohtii, miten me voisimme olla parempia siskoja ja veljiä toisillemme.

Anssi Saura

Ida Kukkapuro: Sukupuu kirjasta "Sisaruksia (2025) S&S"

